December 2014

V.U. Jean-Pierre Roobrouck
Adres Afzender:
Ter Beke 2 - 8570 Vichte
Tel. 056 77 96 81 - Fax 056 77 46 74

www.umubano.be

VLAAMS-RWANDESE VERENIGING VZW

U M U B A N O

NIEUWSBRIEF

Installatie jonge boeren op de terrassen te KISARO, zie pp . 4-6

Inhoud—Sommaire zie pagina 19—voir page 19

Woord vooraf

Er is momenteel veel te doen rond het bezoek van minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders en minister van Ontwikkelingssamenwerking Alexander De Croo, aan Rwanda begin januari 2015.

Hoe zal de reis verlopen? Hoe zal worden gereageerd op de Belgische beslissing 40 miljoen euro ontwikkelingshulp aan Rwanda niet uit te betalen? Dat vraagt iedereen zich af. "De voorwaarden op het vlak van goed bestuur en persvrijheid verbonden aan die schijf zijn immers niet gehaald, heeft minister van Ontwikkelingssamenwerking Alexander De Croo (Open VLD) beslist", zo meldt De Standaard. "België had voor de periode 2011-2014 160 miljoen euro aan ontwikkelingshulp gepland voor Rwanda. Daar kon nog eens 40 miljoen euro bovenop komen, als Rwanda op het vlak van politieke dialoog, goed bestuur en mediaontwikkeling voldoende vooruitgang kon voorleggen." (De Standaard op 22/12/2014).

De beoordeling van de criteria waaraan de Belgische ontwikkelingshulp gebonden is, blijft uiteraard een moeilijke opdracht, gezien die politieke en diplomatieke implicaties heeft. Het is niet onze rol daarover een oordeel te vellen.

Als we ons echter houden aan de uitvoering van onze projecten van voedselzekerheid ten voordele van organisaties die aan de concrete noden van de bevolking ten goede komen, zijn we echter vrij positief zowel wat betreft de resultaten op het terrein als over de constructieve geest van samenwerking van onze partners. Het recente bezoek van een delegatie van de Provincie Oost-Vlaanderen heeft deze vaststellingen bevestigd, zoals u in deze nieuwsbrief kunt lezen.

Een opmerkelijk resultaat dat met de kernactiviteit van een van onze voornaamste partners, ARDI, te maken heeft, is de beslissing van Europa om de uitvoer van Rwandese honing naar de Europese Unie toe te staan (12 juni 2014 nr. 2011/163/EU). Dit zal de

Éditorial

Il y a actuellement beaucoup à faire autour de la visite au Rwanda, début janvier 2015, de Didier Reynders et Alexander De Croo, respectivement ministres des Affaires étrangères et de la Coopération au Développement.

Comment va se dérouler ce voyage? Quelle va être la réaction à la décision de la Belgique de ne pas payer au Rwanda 40 millions d'euros d'aide au développement? Tout le monde se pose la question. Le journal *De Standaard* signale que le ministre de la Coopération au Développement Alexander De Croo (Open VLD) a pris cette décision parce que: « Les conditions de bonne gouvernance et de liberté de la presse liées à cette tranche ne sont en effet pas remplies. Pour la période 2011-2014, la Belgique avait prévu une aide au développement de 160 millions d'euros pour le Rwanda. Un montant de 40 millions pouvait s'y ajouter à condition que le Rwanda puisse présenter suffisamment d'avancées sur le plan du dialogue politique, de la bonne gouvernance et du développement des médias. » (*De Standaard*, le 22/12/2014).
L'évaluation des critères auxquels est liée l'aide belge au développement reste évidemment une tâche délicate vu ses implications politiques et diplomatiques. Il ne nous appartient pas de porter un jugement sur ce point.

Mais si nous nous en tenons à la réalisation de nos projets qui consistent à assurer la sécurité alimentaire en faveur d'organisations qui répondent aux besoins concrets des populations, nous sommes toutefois relativement positifs quant aux résultats sur le terrain et à l'esprit de collaboration constructif de nos partenaires. La récente visite d'une délégation de la Province de Flandre orientale a confirmé ce constat, comme vous le lirez dans cette lettre d'information.

Un résultat remarquable, en lien avec l'activité clé d'un de nos principaux partenaires, ARDI, est la décision prise par l'Europe d'autoriser l'exportation de miel du Rwanda vers l'Union européenne (12 juin 2014 n° 2011/163/UE).

Rwandese imkers motiveren om hun opleiding inzake verhoging van de productiviteit en kwaliteitsverbetering voort op te drijven.

De vooruitgang is ook merkbaar bij de andere partners die door de Provincie Oost-Vlaanderen worden gesteund. Niet alleen de onderlinge samenwerking die een aantal jaren geleden nog zeer moeizaam was, is erop verbeterd. Ook de betere commercialisering van de landbouwproducten zorgt voor bijkomend inkomen, de partners genieten van een ruimere toegang tot microkredieten, verleend door eigen financiële instellingen. Moedige vrouwen durven initiatieven te nemen die lonend zijn. In de getuigenissen van Duterimbere en Pandamu kunt u daar meer over lezen.

Wij brengen verslag uit over de ontwikkeling van ons project "Vestiging jonge landbouwers op de terrassen van Kisaro", dat zowel door de Provincie West-Vlaanderen als door de Nationale Loterij wordt ondersteund. Dit project verloopt uitstekend en wordt in 2015 met evenveel enthousiasme voortgezet.

Daarnaast brengen wij hulde aan wijlen Guido Huysmans, directeur van het Afrika Filmfestival, die ons jarenlang zeer gedreven informatie stuurde over de ontwikkeling van de Rwandese film. De voorzitter van dezelfde organisatie, Guido Convents, heeft ons beloofd ons verder te informeren en doet dit nu reeds met zijn interview van Maurice Nkundimana, pionier van de animatiefilm in Rwanda.
We sluiten dit nummer af met de traditionele boekbesprekingen over publicaties met betrekking tot Rwanda.

Wij geven nog mee dat het bestuur van de Vlaams-Rwandese Vereniging Umubano vzw sinds een paar maanden kan rekenen op de steun van een nieuwe webmaster, de heer John Madder, die van tijd tot tijd onze digitale lezers zal informeren over de ontwikkeling van onze projecten via een digitale nieuwsbrief.
Bij de afsluiting van dit nummer biedt het bestuur van de UMUBANO u zijn beste wensen voor een gelukkig en vreugdevol jaar 2015 aan.
23 december 2014

Cela va inciter les apiculteurs rwandais à se former encore davantage pour améliorer leur productivité de leurs ruchers et la qualité de leur miel.

Des progrès se remarquent également chez d'autres partenaires soutenus par la province de Flandre orientale. La collaboration mutuelle qui, voici quelques années encore, était très pénible, s'est améliorée. De plus, l'amélioration de la commercialisation des produits agricoles procure des revenus supplémentaires, les partenaires bénéficient d'un meilleur accès aux microcrédits accordés par leurs propres institutions financières. Des femmes courageuses osent prendre des initiatives qui se révèlent payantes. Les témoignages de Duterimbere et Pandamu vous en apprendront plus à ce sujet.
Vous pourrez également lire notre rapport sur l'évolution de notre projet « Installation de jeunes agriculteurs sur les terrasses de Kisaro », soutenu à la fois par la province de Flandre occidentale et la Loterie nationale. Ce projet se poursuit sans problème et avec un indéfectible enthousiasme.

Par ailleurs, nous rendons hommage à feu Guido Huysmans, directeur de *l'Afrika Filmfestival* (festival du cinéma africain), qui pendant de nombreuses années nous a transmis des informations très intéressantes sur le développement du cinéma rwandais. Le président de cette même organisation, Guido Convents, a promis de continuer à nous informer. C'est ainsi que vous pourrez découvrir son interview de Maurice Nkundimana, pionnier du film d'animation au Rwanda. Nous bouclons ce numéro avec les désormais classiques critiques de livres consacrés au Rwanda.
Signalons encore que depuis quelques mois, l'administration de l'asbl Flandre-Rwanda Umubano compte parmi ses rangs un nouveau webmaster en la personne de Monsieur John Madder qui, de temps en temps informera nos lecteurs de l'évolution de nos projets par une lettre d'information électronique.
Pour clore ce numéro, l'équipe d'UMUBANO vous transmet ses meilleurs vœux pour une année 2015 emplie de joie et de bonheur.

Le 23 décembre 2014

Vestiging van jonge boeren in District Rulindo – sector Kisaro, Rwanda

Door Gerard Moerman, projectleider, bestuurslid VRV UMUBANO vzw

Inleiding

Het project is gestart met de renovatie van een oudere hoeve die gedurende ongeveer 20 jaar als testcase diende voor de stage van jonge boeren. Twee opeenvolgende boeren hadden de hoeve met succes uitgebaat. De hoeve diende gerenoveerd te worden en uitgebreid met stallen voor varkensteelt.

Inmiddels werd het uitvoeringsplan van de nieuwe hoeven verder uitgewerkt. We kwamen tot het besluit dat elke hoeve zou moeten bestaan uit twee hoofdgebouwen: woonhuis en loods met onderbouw. De woning zou bestaan uit een salon en 3 kamers met een totale oppervlakte van 33 m². Onder de loods wordt voorzien: keuken, magazijn, toilet, 2 varkensstallen, hok voor kleinvee en open ruimte voor de oogst, samen ongeveer 75 m².

Verbouwing oude hoeve

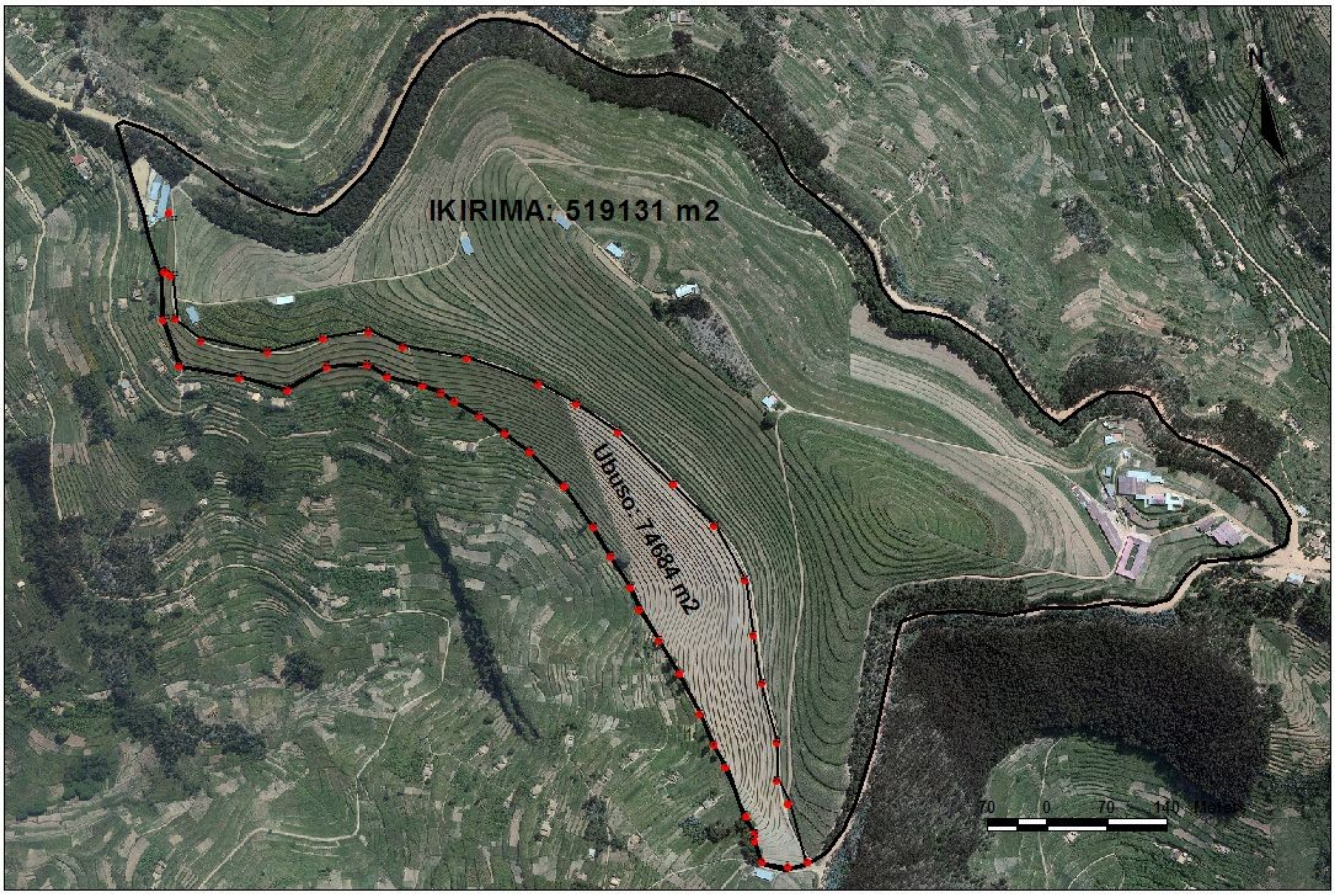

Luchtfoto van het terrein van de inplanting van de huisjes: de zone met nieuwe hoevetjes ligt tussen de rode stippen.

Dit was een belangrijke wijziging ten opzichte van het voorontwerp dat als basis diende voor de projectaanvraag. Er werd wel rekening gehouden met het vooropgestelde budget zodat deze noodzakelijke verbeteringen binnen hetzelfde budget zouden blijven.

Om met de bouw van de hoeven op de te verkavelen heuvelflank te kunnen beginnen diende eerst een landweg getraceerd en aangelegd te worden. Tijdens de uitvoering van deze wegenwerken konden Hoeve 1 en Hoeve 2 gebouwd worden omdat ze gepland waren aan een reeds bestaande weg gelegen aan de buitenrand van de verkaveling.

In november 2013 werd begonnen met de bouw van hoeve 1 en in december werd ook met hoeve 2 gestart. Terzelfdertijd werd de landweg aangevat.

Aanleg landweg

In april werd begonnen met de bouw van de loods bij hoeve 13 waaronder de stallen en het magazijn gebouwd werden. De woning van hoeve 13 is een bestaande woning die niet hoefde gerenoveerd te worden, waardoor de kostprijs uiteraard lager uitviel.

Foto hiernaast: Waterput waarop het hoevetje wordt gebouwd.

ALGEMENE WERKWIJZE:

De bouw van een hoeve begint met het klaarmaken van de bouwplaats. Er wordt voor de inplanting rekening gehouden met de nabijheid en bereikbaarheid van de landweg die eind 2013 – begin 2014 werd aangelegd. Ook moet daarvoor een terras gezocht worden dat breed genoeg is.
Het basismodel voor de woning is een rechthoek van 6,5 m op 5 m of 32,50 m² en voor de loods 7 m op 9 m. Daarvoor is een minimum breedte van het terras van 8 m noodzakelijk over de lengte van de loods. Dat is niet voor alle bouwplaatsen beschikbaar. Wanneer de breedte van het terras minder is wordt geopteerd voor een loods die smaller en langer is. Kortom de afmetingen van de loods worden aangepast aan de beschikbare terrasbreedte maar de werkbare oppervlakte van 72 m² blijft ongeveer behouden.
Tijdens het klaarmaken van de bouwplaats worden de kleiblokken van 30x20x20 cm gevormd en in de zon te drogen gelegd.

De ondergrondse citerne met een inhoud van 10 m³ wordt het eerst uitgevoerd en situeert zich grotendeels onder de woning met een mangat aan de zijde van de loods. De citerne wordt uitgevoerd met bakstenen die uit een nabijgelegen steenbakkerij worden afgehaald met onze lichte vrachtwagen. De loods staat op ongeveer anderhalve meter van de woning.
Daarna wordt de loods gebouwd: 9 betonnen funderingsvoeten waarin de houten palen gezet worden. Alle constructiehout komt uit het bos dat de heuvel omringt aan de oost- en westzijde. Over de houten palen (eucalyptusstammen) wordt een licht hellend houten dak geraamte geplaatst. Dit

wordt gedekt met golfplaten. Aan één zijde komt een pvc – dakgoot met afvoer naar de citerne. Vanaf dat moment kan de citerne zich vullen met regenwater en moet er geen water meer worden aangevoerd.

Daarna wordt de woning gebouwd. De funderingen worden uitgegraven en er worden rotsstenen aangevoerd voor de constructie van de funderingen. Deze rotsstenen worden door eigen personeel uitgehouwen uit een carrière in het bos aan de oostzijde van de heuvel. Ook de ondervloer zowel van de woning als van de loods wordt met steenslag van deze rotsstenen uitgevoerd. De muren worden opgetrokken met de gedroogde kleiblokken. Het dakgebinte is uit hout en de bedekking met gegalvaniseerde golfplaten. Daarna worden de muren binnen en buiten bezet met natte klei, afgewerkt met een mengeling van kalk, cement en zand. De vloerafwerking bestaat uit een mengeling zand en cement, glad afgewerkt met cementpoeder. De ramen en deuren worden in ons atelier gemaakt uit planken en balken voortkomend uit “grevillea”-bomen die in de eigen bossen worden gezaagd. Het nodige ijzer en laswerk wordt eveneens in het atelier van het centrum voorbereid.

De loods dient als onderdak voor de stallingen, de keuken, het magazijn, het toilet, de regenwaterpomp, de schuur en de dorsvloer. Al deze lokalen worden opgetrokken in gedroogde kleiblokken en waar nodig in baksteen. Als windscherm worden sommige buitenkanten ook afgesloten met een betimmering van (kant)planken. Er wordt voorzien in 2 varkensstallen en een hok voor konijnen en kippen.

Realisaties 2014:

Binnen het Project van de Provincie West-Vlaanderen werden uitgevoerd: Hoeve 1 – Hoeve 2 – Hoeve 13 en de renovatie van Hoeve 15. De kosten voor de aanleg van de noodzakelijke landweg worden gelijkmatig verdeeld over alle aanpalende hoeven die erlangs opgetrokken werden en later nog zullen gebouwd worden. Dit zijn in totaal 12 hoevetjes. De kostprijs van deze werken komt dus voor 1/12 in de kostprijs van deze fermetten.

Foto hierboven: stallen

Foto hiernaast:

Groep opgeleide jonge landbouwers

BIJENTEELT: EEN RENDABELE ACTIVITEIT DIE BIJDRAAGT TOT DE VERMINDERING VAN DE ARMOEDE IN RWANDA (Ervaring van ARDI)

Musabimana Patrice, Uitvoerend Secretaris a.i.

HISTORIEK VAN ARDI

A.R.D.I. (**Rwandese vereniging ter bevordering van geïntegreerde ontwikkeling),** een organisatie die basisinitiatieven ondersteunt, werd opgericht in 1982. Zij bekwam de rechtspersoonlijkheid op 20/06/1983, bevestigd door het Ministerieel Besluit nr. 113/11 van 7 oktober 2004. Het is een van de eerste lokale ngo's in Rwanda. Haar dagelijks bestuur is toevertrouwd aan een permanent team van 28 personen onder wie 7 vrouwen en 21 mannen.

Visie van ARDI

ARDI is een goed presterende Rwandese organisatie, die efficiënt bijdraagt tot de inspanningen van de lokale gemeenschappen in de verbetering van hun levensstandaard en die deelneemt aan het zoeken naar oplossingen voor hun fundamentele problemen. De partnergroep zal een georganiseerde bevolking zijn die van verbeterde levensomstandigheden geniet en die solidair is in het actief zoeken naar zijn integrale ontwikkeling.

Missie

De zelfontwikkeling van de basisgemeenschappen stimuleren en verstevigen door hun initiatieven van geïntegreerde ontwikkeling te ondersteunen.

De doelstelling van ARDI is bij te dragen tot de ontwikkeling van duurzame en rendabele ontwikkelingscircuits inzake productie en valorisatie van bijenteeltproducten met het oog op de armoedebestrijding in het landelijk milieu van Rwanda. De bijenteelt werd door ouderen beoefend zonder dat zij rekening hielden met de ontwikkeling van dit beroep om inkomsten voor de imkers te verwerven. Sinds de financiering van de Vlaams-Rwandese Vereniging UMUBANO en de Provincie Oost-Vlaanderen, heeft ARDI verschillende activiteiten gerealiseerd als promotie van de bijenteeltfilière voor de armoedebestrijding in Rwanda, in het bijzonder in de Zuid- en Westprovincie om het levenspeil van de kwetsbare groepen die over weinig of geen landbouwgrond beschikken te verbeteren.

Deze realisaties hebben de nadruk gelegd op de promotie van een filière gericht op het ondernemerschap en op de bijenteelt–business die een belangrijke rol speelt in het verwerven van inkomsten, waardoor de armoede vermindert en het welzijn van de omkaderde imkers toeneemt. (Arme families met weinig of geen bouwland).

Dankzij de financiering van de Vlaams-Rwandese Vereniging UMUBANO en de Provincie Oost-Vlaanderen, heeft ARDI deze filière ontwikkeld. Daarvoor moesten talrijke hinderpalen worden overwonnen, met name:

- De bijenteelt werd vooral beoefend door volwassenen waarvan de meesten analfabeten waren;
- De bijenteelt was gekenmerkt door veel culturele barrières die de jongeren en de vrouwen beletten de moderne bijenteelt uit te oefenen;
- Een zwak kwalitatief en kwantitatief productieniveau van de honing ingevolge de onaangepaste toepassing van de moderne bijenteelttechnieken en het gebrek aan modern materiaal voor de productie, behandeling, bewaring en valorisatie van de andere bijproducten.

De integratie van de jongeren en de vrouwen in de bijenteelt heeft efficiënt bijgedragen tot het opheffen van sommige culturele barrières die als de voornaamste hinderpaal werden beschouwd voor de ontwikkeling van de bijenteelt in Rwanda. Om geschikte remedies te vinden tegen de vermelde problemen waren de interventies van ARDI met de financiering van UMUBANO en de Provincie Oost-Vlaanderen de laatste drie jaar gericht op de versterking van de organisatorische, technische en beheerscapaciteiten voor 25 bijenteeltcoöperaties. Er vonden verschillende activiteiten plaats om de productie en het inkomen te verhogen.

Opleidingssessies over de moderne bijenteelttechnieken

De opleidingssessies voor de bijenteelttechnieken georganiseerd door ARDI speelden een belangrijke rol in de verhoging van de honingproductie. De perfectionering van de bijenteelttechnieken heeft bijgedragen tot een aanzienlijke verbetering van de levensstandaard van 2531 imkers, inclusief jongeren en vrouwen. Sinds 2011 heeft ARDI haar energie gericht op de opleiding van de imkers in moderne teelttechnieken op basis van de selectie en de teelt van kwaliteitsvolle koninginnen, de vernieuwing en de vervanging van oude koninginnen, de voeding van de bijen in de kritieke perioden (als de nectarvloed gering is in de loop van de maanden maart, april, mei en september, oktober, november en december) alsook de controle van de bescherming van de korven tegen parasieten en bijenziektes, in het bijzonder de varroamijten en de grote wasmotten. Dankzij de opleidingen over de moderne bijenteelttechnieken is de jaarlijkse gemiddelde productie gestegen van 28,9 kg in 2012 kg tot 40 kg per jaar en per moderne korf. Daardoor kon de honingproductie in 25 coöperaties stijgen van 172 ton in 2012 tot 196,6 ton in 2013 voor een waarde van 578.235 EUR. Deze opbrengsten hebben het de gezinnen mogelijk gemaakt het hoofd te bieden aan hun gezinsproblemen zoals de aansluiting aan de ziekenkas betalen voor heel het gezin, de aankoop van klein en groot vee, de aankoop van kledij, de bouw en de verbouwing van huizen en de aankoop van bijkomende voedingsmiddelen.

Trend naar professionalisering

Geval van Uwizeye Marie, wonende in de sector Byimana, district Ruhango, Zuidprovincie

ARDI heeft de strategieën versterkt om de leden van de bijenteeltcoöperaties verantwoordelijker te maken. Ze werden in contact gebracht met instellingen van microfinanciering om kredieten te verwerven en met firma's die inputs produceren en verkopen. Zo bijvoorbeeld kreeg een weduwe, mevrouw Uwizeyimana Marie een krediet van 10 moderne korven en bijbehoren voor een waarde van 600.000 RWF. Momenteel produceert zij 420 kg honing voor een waarde van 840.000 RWF.

Praktische demonstraties over de moderne bijenteelttechnieken. Foto's gestuurd door ARDI.

Met deze opbrengst heeft zij haar familie kunnen voeden en een melkkoe kopen. Zonder de bijenteelt zou ze een onmogelijk leven hebben.

Uwizeye Marie controleert haar bijentorven.

Geval van de coöperatie KOPABUHU

Deze coöperatie werd gesticht in 2017 door 14 straatjongeren van 18 en 20 jaar afkomstig uit zeer arme families in de sector Huye, district Huye.

De coöperatie kreeg een technische omkadering en een steun in de vorm van 10 moderne korven en bijbehoren. In 2013 baatte deze coöperatie 285 moderne korven uit met een productie van 14 ton voor een waarde van 41.180 EUR. Deze vroegere straatkinderen worden als rijken beschouwd in de sector. Zo bijvoorbeeld mijnheer Uwingabire Patrick die pas een huis heeft gebouwd voor een waarde van 12.000 EUR dankzij de inkomsten uit de bijenteelt.

Hij verklaart dat de moderne bijenteelt een rendabel beroep is waarmee je de armoede kunt bestrijden.

Imker Uwingabire Patrick voor zijn huis.

De imkers bij het maken van de honingraten

Opleiding over de valorisatie van de bijproducten van de bijenteelt

Sinds 2005 verliezen de imkers 2.500 kg was uit de traditionele en Keniaanse korven. De coöperaties hadden de capaciteit niet om deze bijproducten te valoriseren. De ondernemingen en privébedrijven die de inputs verkopen kochten slechts 25 % van deze productie, de rest ging verloren. Met de financiering van de Provincie Oost-Vlaanderen heeft ARDI verschillende opleidingssessies georganiseerd over de valorisatie van de bijenteeltproducten van de korf, in het bijzonder de was en andere producten zoals kaarsen, cosmetische olie en honingraten die als basisinputs worden beschouwd om de honingproductie te verhogen. Dankzij deze opleiding recupereren de omkaderde bijenteeltcoöperaties 7.300 EUR door de verkoop van was en van afgeleide producten.

Deelname aan de conferentie voor uitwisseling, netwerking en internationale tentoonstelling over de ontwikkeling van de bijenteeltfilière in Oost- en Centraal Afrika (Api Trade Africa Harare - Zimbabwe)

Sinds 2009 werd ARDI geregistreerd als lid van het netwerk van spelers die tussenkomen in de bijenteelt in Centraal en Oost-Afrika. Om de twee jaar vindt een internationale conferentie plaats waar elk lid ervaringen en goede praktijken uitwisselt met de andere leden in het kader van de ontwikkeling van de waardeketen. Tijdens de conferentie wordt een tentoonstelling georganiseerd om de bijenteeltproducten te promoten en de nieuwe technologieën bekend te maken aan de deelnemers leden va APITRADE.
Via dit netwerk werd ARDI, promotor van de bijenteelt in Rwanda, in contact gebracht met de andere spelers en facilitatoren van de waardeketen van de bijenteelt. De goede ervaringen en praktijken werden daarna geïntegreerd in de bijenteeltsector om de inkomsten van de imkers te verhogen. APITRADE is een netwerk dat verschillende spelers van de waardeketen van de

Rwandese delegatie in Api Trade Harare Zimbabwe

honing samenbrengt. De conferentie en de bijenteelttentoonstelling vonden plaats in het HARARE IN-TERNATIONAL CONFERENCE CENTER van 05 tot 12 oktober 2014. Een afgevaardigde van Ardi, Barahira Jean De Dieu, nam er aan deel. Tijdens APITRADE AFRICA werd de vlag van APITRADE AFRICA aan de Rwandese delegatie afgegeven als teken van erkenning waarbij Rwanda wordt aangeduid als toekomstige organisator van APITRADE AFRICA in 2016. ARDI is actief lid van dit netwerk en heeft er een belangrijke rol in gespeeld. De foto op p. 9 toont ons de Minister van Handel en Industrie in Zimbabwe die de stand van de Rwandese delegatie bezoekt.

Ondersteuning van de deelname van de bijenteeltcoöperaties aan de verkooptentoonstellingen georganiseerd op het niveau van de districten.

De realisaties van ARDI met de financiële steun van UMUBANO en de Provincie Oost-Vlaanderen hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van de begunstigde gezinnen van de zuidprovincie en werden gewaardeerd door de lokale overheid en de leden van de regering tijdens het presidentiële bezoek op 17 -18 juli 2014 in het district Ruhango.

Bezoek opvolging evaluatie

Van 03 tot 7 november, heeft een delegatie van de Provincie Oost-Vlaanderen/België een opvolgings- en evaluatiebezoek gebracht aan de activiteiten uitgevoerd onder financiering van de Provincie in de districten Kamonyi, Ruhango, Muhanga en Nyanza. De delegatie bezocht onder meer een minitentoonstelling georganiseerd door de Rwandese partners van Oost-Vlaanderen. Aan dit bezoek namen ook de lokale autoriteiten, de begunstigden en de landbouwers van de districten van KAMONYI deel. Het beeld van de Rwandese bijenteelt werd gewaardeerd door de delegatie van de provincie Oost-Vlaanderen en door ieder die de stand heeft bezocht.
ARDI en de in district KAMONYI omkaderde bijenteeltcoöperaties (CEKAGA en CODA) hebben de marktgerichte bijenteeltactiviteiten gepresenteerd die uitgevoerd zijn met de financiële steun UMUBANO en de Provincie Oost-Vlaanderen.
Op 6 november 2014, heeft de delegatie van Oost-Vlaanderen het verkoophuis van de bijenteeltproducten bezocht dat wordt beheerd door de coöperatie CECAGA bestaande uit 30 leden onder wie 12 vrouwen die de armoede hebben kunnen bestrijden dankzij de bijenteelt. De coöperatie baat 27 moderne korven uit die in 2014 een productie van 912 kg honing van goede kwaliteit hebben geleverd voor een waarde van 3.219 EUR.

De gedeputeerde Eddy heeft zijn tevredenheid uitgedrukt aanwezig te zijn bij de leden van de coöperatie CEKAGA. Hij zei dat het aangenaam was een coöperatie te bezoeken die tastbare activiteiten behaalt en die aantoont dat het partnerschap belangrijk is om de levensomstandigheden van de bevolking te verbeteren. De heer Musabimana Patrice die ARDI vertegenwoordigde sprak zijn voldoening uit over het goede partnerschap tussen de Provincie Oost-Vlaanderen en ARDI. Dankzij de steun van Oost-Vlaanderen aan ARDI kunnen de Rwandezen de honingproductie verhogen en daardoor heeft ARDI een goede naam inzake bijenteelt.

Gedaan door ARDI, 1 december 2014
E mail : info@ardirwanda.org
Uitvoerend secretaris a.i. : Musabimana Patrice
Vertegenwoordigd door MUNYANDAMUTSA Anastace
(Wettelijk vertegenwoordiger)

SAMENWERKING RWANDESE PARTNERS:
Het voorbeeld van PANDAMU en DUTERIMBERE

Linziziki Damien, Coördinator Zuid

VROUWEN EN JONGEREN NEMEN DEEL AAN DE PROGRAMMA'S ONDERSTEUND DOOR DE PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

PANDAMU

PANDAMU is een organisatie naar Rwandees recht waarvan het partnerschap met de Provincie Oost-Vlaanderen ver in de tijd teruggaat. Dit partnerschap is gericht op de domeinen van de voedselsoevereiniteit, de toegang tot het basisinkomen, de deelname van vrouwen en jongeren, de integratie van gehandicapten en de bescherming van de natuurlijke rijkdom.
In dit artikel presenteren wij in het kort enkele activiteiten uitgevoerd op het vlak van de voedselsoevereiniteit en van de deelname van vrouwen en jongeren.
Wat voedselsoevereiniteit betreft ondersteunt PANDAMU de bananenteelt, alsook het kweken van groenten en fruit in haar activiteitenzone.

PANDAMU verdeelt ananasscheuten en jonge loten fruitbomen aan de landbouwers van de zone. Dankzij de gegeven opleiding leren vrouwen en jongeren samengebracht in coöperaties de plantenbedden beheren. Bovendien bezoekt het personeel van PANDAMU regelmatig landbouwers en veetelers om hen met raad en daad bij te staan in het domein van de landbouw en de veeteelt.

Plantenbed

In het kader van de deelname van de vrouwen en de jongeren animeren de vrijwilligers van PANDAMU opleidingssessies voor vrouwen in coöperaties over thema's met betrekking tot de promotie van de vrouw en het gezin. Als resultaat van de interventies stelt men vast dat vrouwen en moeders samenkomen om hun technieken te harmoniseren voor het klaarmaken van volwaardige voedingsmiddelen voor de kinderen.

Ananasteelt. Foto's toegestuurd door Duterimbere

Bananenteelt

Dit heeft in een ruime mate bijgedragen tot de vermindering van de gevallen van ondervoeding van kinderen in de streek. Ook andere onderwerpen worden aangeboord zoals de netheid in de gezinnen, de lichamelijke hygiëne, het vaccineren van de kinderen en hun gezondheid, de geboortebeperking, de deelname aan activiteiten die voor een inkomen zorgen, de zelfontwikkeling van de landbouwers, enz.

De interventies van de opgeleide vrouwen in de zone hebben concreet gestalte gekregen. Zo heeft bijvoorbeeld Odette, die zich inzet voor duurzame landbouw in partnerschap met PANDAMU een goede aardappeloogst gehaald op de terrassen van Ndiza.
Odette heeft zonet koestallen geïnstalleerd om zoveel mogelijk te kunnen genieten van organische mest om over mest te kunnen beschikken in de dichte nabijheid. Het vee wordt gevoed met het voeder dat zij op de bermen van de terrassen kweekt.

DUTERIMBERE

DUTERIMBERE NGO heeft meerdere realisaties in praktijk gebracht door de vrouwen van de districten Muhanga, Ruhango en Kamonyi. Het motto van DUTERIMBERE NGO is "Empowering Women, Empowering Nation". Deze realisaties werden onlangs bezocht door de delegatie van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Wij beperken ons hier tot twee domeinen zijnde de handwerksnijverheid en de landbouw, maar de vrouwen en jongeren zijn actief in meerdere domeinen waar ze geld kunnen verdienen om hun sociale en economische toestand te verbeteren.

1. Handwerksnijverheid

Breiwerk, vlechtwerk, fabricatie van metalen koffers en van ecologische ovens, dit alles wordt uitgevoerd door een coöperatie van blinden. Een andere coöperatie vrouwen schildert panen in de Cyeza van het District Muhanga. De gebruikte verf is afkomstig van ingrediënten die in de streek worden gevonden en de beschilderde panen worden verkocht in Kigali of ter plaatse.

De Coöperatie IMBERE HEZA (Veelbelovende toekomst) uit Byimana (district RUHANGO), maakt vlechtwerk. Zij heeft een uitvoermarkt in de USA. Dankzij deze afzetmarkt heeft een van de leden, Beatrice YANKULIJE, zich een motor kunnen kopen en een mooi huis kunnen bouwen.

Odette is hier bezig haar koe te voeden

2. Landbouw

De coöperatie TWISUNGANE (laat ons solidair blijven) van Ngamba (District KAMONYI) kweekt bananenbomen, ananas en maniok en kan bogen op een goede productie. Volgens de getuigenis van de leden zijn zij in 2007 gestart met een krediet van 50.000 RWF per vrouw, ontvangen van DUTERIMBERE, en nu heeft elke vrouw toegang tot een krediet van 500.000 RWF.

De coöperatie ABIZERWA (die men vertrouwt) van Nyarusange in het District de Muhanga houdt zich bezig met vermeerdering van ananassen vanaf de anananskruin, waarbij een enkele kruin tot 16 scheuten produceert. Dankzij deze activiteit kunnen veel scheuten zorgen voor een aanplanting op een klein perceel. Elk geproduceerde scheut wordt tegen 30 RWF/scheut verkocht of tegen 25 RWF/scheut als de klant een groot aantal koopt. Deze techniek maakt een betere en snellere productie mogelijk. Dezelfde coöperatie produceert ok jonge tomatenloten die zij verkoopt tegen 150 RWF/loot en 100 RWF/loot bij een afname van een groot aantal loten.

Tentoontstelling van landbowuproducten van DUTERIMBERE

DAVIDSFONDS CULTUURREIZEN

i.s.m.

brs www.brs.coop

Inleefreis naar Rwanda

- Het land van de duizend heuvels
- Taferelen op en langs het Kivumeer
- Architectuur met een Vlaamse tint
- De gorilla's van het Virungapark

In samenwerking met BRS maken we een inleefreis naar het land van duizend heuvels, een land met een zeer bewogen geschiedenis. We bezoeken de cultuurhistorische hoogtepunten van Rwanda, gaan kijken naar de gorilla's (optioneel), hebben oog voor de architectuur met een Vlaamse tint (architect Lode Van Pee) en bezoeken enkele projecten waar microfinanciering in de praktijk wordt gebracht. We ontmoeten ondernemers die via microkredieten hun lot in eigen handen nemen en bouwen aan een betere toekomst van hun gezin.

Foto: Lode Van Pee

We brengen ook een bezoek aan het "UMUBANO"-project –"Vestiging van jonge landbouwers op de terrassen van Kisaro" (lees hierover meer op pag. 4 van deze nieuwsbrief). Uiteraard hebben we ook aandacht voor de recente genocide.

De reis wordt begeleid door **WIM MOENS,** sinds 15 jaar via BRS, als vrijwilliger actief betrokken bij de begeleiding van microfinancieringsinstellingen in Rwanda. Hij begeleidde voor dezelfde organisatie al 10 inleefreizen door Rwanda. Voor verdere informatie en inschrijving kun je terecht op: http://www.omniatravel.be/tabid/808/Default.aspx

De animatiefilm in Rwanda - De pionier Maurice Nkundimana

Interview door Dr. Guido Convents, Voorzitter Afrika Filmfestival

"Sinds mijn jongste leeftijd was tekenen mijn eerste bezigheid. Mijn oudere broer studeerde aan de kunstschool te Nyundo. Tijdens de vakantie hield ik hem voortdurend in de gaten, ik keek naar zijn werken en bootste ze na. Ik hield er ook van auto's te tekenen en mijn favoriete helden van de stripverhalen. Het is door mijn vader dat ik een fan van de strips ben geworden. Hij hield veel van het stripverhaal. Elke dag las hij voor mij en mijn zusje voor uit strips. Wij hebben de avonturen meegemaakt van Kuifje, de 4 Helden, Robbedoes en Kwabbernoot, Asterix en Obelix met hun dappere hond Idéfix, Lucky Luke "de man die sneller schiet dan zijn schaduw enz." Maurice Nkundimana, Kinshasa 2013.

Maurice Nkundimana leeft in Rwanda, en sinds 2012 werkt hij in Burundi. Hij werd opgeleid in de Kunstschool van Nyundo. Hij is gehuwd en vader van twee kinderen. Sinds enkele jaren is hij tekenaar, animator en realisator van tekenfilms geworden. Hij nam deel aan verschillende wedstrijden en won in 1993 de Internationale Wedstrijd van het stripverhaal georganiseerd door de Vereniging "Développement Audincourt Culture" (DAC) uit Frankrijk. In 1999 en in 2000 won hij de internationale wedstrijd van de affiche georganiseerd door het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA). Hij werkte met nationale en internationale instellingen, met name "Enfants Refugiés du Monde" als animator in plastische kunst tijdens twee jaar in sociaal-culturele gemeenschapscentra van het district Kamonyi, waar hij zeer nauw contact had met kinderen in workshops voor tekenen, boetseren en knutselen van speelgoed met als doel het spel te ontwikkelen en de uitdrukkingscapaciteiten van de kinderen. Hij werkte ook samen met Care International voor de realisatie van didactisch materiaal in stripverhalen en affiches.

Tijdens zijn ervaring van animator in het sociaal en cultureel animatiecentrum met de ngo "Enfants Réfugiés du Monde" (vroegere Provincie Gitarama), stelde hij vast hoezeer de kinderen voor de tekenfilms belangstelling hadden. Nochtans waren bijna alle films in vreemde talen gesproken (in het Engels of het Frans). Dit vormde een grote hinderpaal voor deze kinderen waarvan de meesten (vooral de kleinsten onder hen) deze talen niet courant gebruikten en daardoor ze moeilijk konden begrijpen! Maurice wilde dan ook films maken die speciaal voor de Rwandese kinderen, in het Kinyarwanda aangepast waren. "Rond 2004 en na het zien van enkele tekenfilms zoals *Kirikou en de heks* van Michel Ocelot, *Bob de spons* gecreëerd door de animator en ex-bioloog Stephen Hillenburg, kwam ik in de ban van de tekenfilms." Maurice Nkundimana houdt van de techniek van Ocelot in *Kirikou* "hoe hij het leven toont in het dorp, met mooie, weelderige decors en de muziek. Kirikou de miniatuurheld, het kleine kind, naakt, beslist, levendig, slim en gul. Hij is echt buitengewoon."[1] Het idee om animatiefilmmaker te worden was geboren. Maar "hoewel ik beroepstekenaar was, wist ik nog niet hoe ik het voor mekaar zou krijgen om mijn eigen tekenfilm te maken. Ik begon met het internet en de bibliotheken te doorlopen op zoek naar elke informatie die mij zou kunnen helpen. Ik viel op de software van Adobe Flash die ik onmiddellijk begon leren te gebruiken", vertelde hij in 2013.

[1] *Interview met Maurice te Bujumbura juni* 2012.

Zo ontstond in 2004 zijn nieuwe project om tekenfilms te gaan maken. Drie jaar later, realiseert hij als autodidact zijn eerste tekenfilm van ongeveer 15 minuten in 2D. Deze film *Bana Twirinde Abadushuka* (Kinderen, wantrouw hen die ons bedriegen) zet de kinderen aan zich beter te beschermen tegen het seksueel misbruik ten opzichte van hen. Hij toont niet alleen hoe een kind kan handelen en zich in zo'n situatie verdedigen, maar hij gaat verder dan een eenvoudig preventieverhaal. Hij toont het leven van een Rwandees kind in een dorp, kinderen die in vrede leven en die samen spelen met traditionele spelen. Het was de eerste tekenfilm in het Kinyarwanda. Het trok de aandacht van sommige niet-gouvernementele organisaties die ter plaatse werken zoals Access Project die darmwormen bij kinderen van schoolleeftijd bestrijdt. In 2009, realiseerde hij dan op bestelling van deze ngo *Intego ya Kaliza* (De doelstelling van Kaliza). Sindsdien probeert Nkundimana te leven van zijn kunst. Hij maakt ook reclamefilms voor lokale ondernemingen. Gedurende een tijd tekende hij ook een stripverhaal voor de krant Kinyamateka te Kigali. Nochtans geeft hij toe dat, zelfs na deze twee producties, zijn kennis over het maken van tekenfilms nog altijd beperkt bleef. Hij was zich bewust dat hij een beroepsopleiding nodig had en begon, vanaf 2010, meer en meer in Burundi te werken waar hij verbonden is aan een project over tekenfilms.

Maurice Nkundimana vernam in 2010 dat een Opleiding voor professionele animatifilmmakers (eerste luik) door de Studio Malembe Maa in partnerschap met de Burundese "Association Burundaise des Créateurs d'Images et du Son" (ABCIS) en het Leuvense Afrika Filmfestival in Bujumbura zou worden georganiseerd. Hij schreef zich in om met andere Burundese kunstenaars deel te nemen aan deze opleiding. Tijdens deze opleiding van drie jaar concentreerde hij zich vooral op zijn scenario "*Mr et Mme Kokoriko*" dat hij ook kon realiseren in het kader van deze opleiding. Voor hem is de emancipatie van de vrouw een actueel onderwerp dat even delicaat als omstreden is in de Afrikaanse gemeenschappen. In zijn film bekijkt hij deze emancipatie op een bijzondere wijze, met een humoristische toets, zeggende dat ja gelijkheid nodig is, als je maar niet gaat overdrijven. Maurice is een dynamisch man en zijn inspanningen om tekenfilms te maken in het Kinyarwanda zijn bijzonder verdienstelijk en het is zeker dat van hem "Ibyiza biri imbere " (het beste moet nog komen).

Deze film kan op het internet worden gezien.
https://www.youtube.com/watch?v=i2riSBRPf3M
De rechten voor de openbare projectie kunnen worden verkregen bij Jean Michel Kibushi (studiomaa@hotmail.com)

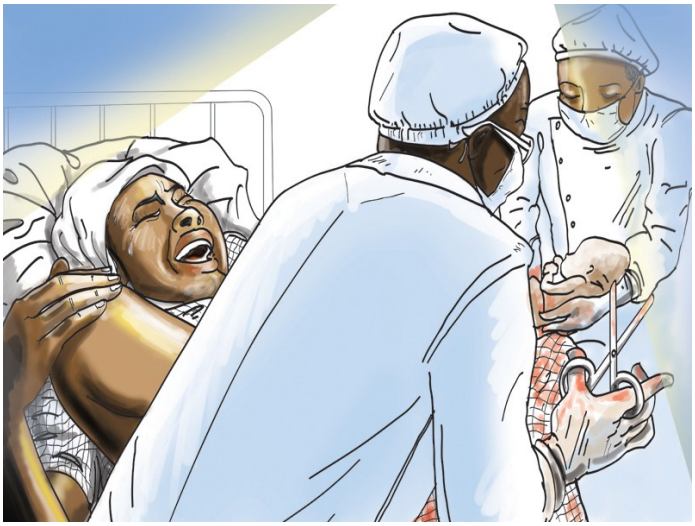

Tekeningen voor educatieve brochure
Foto's: ter beschikking gesteld door Dr.Guido Convents, Voorzitter Afrika Filmfestival

Maurice Nkundimana: eerste film over pedofilie Rwanda

IN MEMORIAM — HOMMAGE AAN GUIDO HUSYMANS

Op 30 augustus 2014 vond in de BOZAR een hommage plaats aan Guido Huysmans als dank voor zijn engagement in het kader van het Afrika Filmfestival.

Guido was meer dan 30 jaar zeer geëngageerd in de derde wereldbeweging en in het promoten van niet-westerse cultuur, zowel film als muziek. Hij was een man van de actie, die moeilijk onrecht en discriminatie kon aanvaarden en er ook daadwerkelijk iets aan wilde doen. "*Veranderingen kunnen enkel bewerkstelligd worden als we zonder vooroordelen de tijd nemen om te luisteren naar hen die we nog niet kennen. Vaak opent het onze wereld en kijken we er anders naar*", was zijn devies. Op een natuurlijke wijze bracht deze "kijk op het ene en op de andere" hem tot bij de Afrikaanse film en kunst.

Hij groeide in de laatste twintig jaar uit tot een bevlogen artistiek directeur van het Afrika Filmfestival en een gewaardeerd adviseur voor tal van instellingen, culturele verenigingen en internationale filmfestivals in Europa en in Afrika. Hij moedigde heel wat jonge getalenteerde Afrikaanse filmmakers en artiesten aan en was betekenisvol voor hun carrière en ontplooiing. Voor hem kon kunst de wereld verbeteren! Voor Guido was de promotie van creativiteit, schoonheid en empathie de beste manier om mensen samen te brengen, om het eigen wereldbeeld te verrijken en om verandering te bewerkstellingen. Hij was een klein steentje dat er in geslaagd is om de loop van tal van rivieren te veranderen. Met recht wordt hij door vele Afrikanen en de internationale filmwereld als de ambassadeur voor de Afrikaanse film in België beschouwd.

Begin juli vertrok Guido nog naar Rwanda om er in de jury te zitten van het filmfestival Hillywood georganiseerd door Erik Kabera (Kwetu Institute). Hij heeft er voor het Afrika Filmfestival een aantal films geselecteerd voor de 2015 editie in Leuven, maar hij wilde de films natuurlijk ook elders in Vlaanderen en België vertonen.

Hij was ook in Rwanda om een project uit te bouwen rond een nieuwe publicatie over de Filmcultuur in Rwanda na 1962 - de onafhankelijkheid - en maakte interviews en foto's van de jonge cineasten en acteurs. Het project is opgezet met Carole Karemera van het Ishyo Arts Centre in Kigali. Hij was er ook om de nieuwe publicatie over de Animatiefilm in Centraal Afrika aan Rwandese animatiefilmregisseurs te overhandigen zoals aan Maurice Nkundimana. Hij vertrok op dinsdag avond 29 juli uit Kigali, na een lange telefoon waarin hij het over de projecten had die hij met de Rwandezen had opgezet voor de volgende twee jaren. Vlak na zijn terugkeer is hij overleden.

Zie ook: IN THE MEMORY OF GUIDO HUYSMANS. https://www.facebook.com/groups/521516181327109/
En via de volgende websites : http://www.bozar.be of http://afrikafilmfestival.be

Doreen Walseweer
Vertegenwoordigster van de Afrikaanse gemeenschap
Dr. Guido Convents
Voorzitter Afrika Filmfestival

Guido in volle activiteit. Hier met "Atome" of Diogène Ntarwinda in cinema Vendôme te Brussel.

Laure Coret, ed. *Rwanda 1994-2004: des faits, des mots, des oeuvres*, Paris: l'Harmattan, 2005, 205 p. € 18,50

Commentaar door Jeannick Vangansbeke

Rwanda in de literatuur, historiografie en media

Niet enkel politici van de Franse en Belgische parlementen houden enquêtes naar het Rwandese drama van 1994. Geëngageerde burgers namen in maart 2004 in Parijs het initiatief tot een bevraging van de rol van de Franse staat. Gerenommeerde historici (J.P. Chrétien, Marcel Kabanda), filosofen (F. Worms), journalisten en literatuurspecialisten bogen zich over de kwestie. Professor Chrétien vraagt zich af wat het psychologisch effect was van de missiologische leer dat Afrikanen de vervloekte kinderen van God zijn. Zo getuigt Marie-France Collard die een documentaire maakt over rouwprocessen in Rwanda en hoe daar met dit gewelddadig verleden wordt omgegaan. Het resultaat is een uitstekend en inspirerend werk want het spreekt voor zich dat de verwerking van de genocide niet enkel een officieel en politiek maar vooral een maatschappelijk en sociaal gebeuren is. Ook bij ons en in Frankrijk, waar bijvoorbeeld minister de Villepin opzettelijk spreekt over "les génocides rwandais".

Steven Van Wolputte ed.: *'Borderlands and Frontiers in Africa',* Berlin: LIT verlag, 2013

Commentaar door Jeannick Vangansbeke

Grenzen in Afrika

De koloniale historicus Pierre Jentgen schreef al in 1959 dat Britten en Belgen geconfronteerd waren met de nadelen van het redeneren vanuit spoorwegverbindingen eerder dan vanuit het bewaren van de eenheid van het politiek-dynastieke Rwanda en het politieke evenwicht van de bevolkingen die één taal en één ras vormden. Toch kwam Gissaka in 1923 alsnog uit Oeganda onder Belgisch voogdijschap. Waarom de Britten toegaven en tot dit inzicht kwamen, vertelt hij er niet bij. Zowel pater Henri Classe als de Belgische protestantse missie die de Bethelzending was opgevolgd hadden hiervoor lobbywerk verricht. Van economische expansie in de vorm van koffie- en in mindere mate theeplantages kon slechts sprake zijn nadat die politieke regelingen getroffen waren. Zo migreerden voordien veel inwoners uit Kivu naar Oeganda. In een bijdrage aan een studie over grenzen van Laura E. Bleckmann en Els Hoorelbeke over Namibië, Mark Breusers over de Fulbe, Ira Dworkin over Congo, Paul Enzlin over de Masai, Ana Cristina Roque over Mozambique, Gillian Mathys over Kivu, Eline Versluys over Dakar (in feite de neerslag van een colloquium) zoemt Gillian Mathys in op de politieke en de symbolische grenzen die overschreden werden en hun effect op het dagelijks leven van inwoners van Kivu en Rwanda. Lezers van Umubano hebben vooral baat bij de bijdrage van Mathys. In competitie met elkaar levende discours en regimes analyserend, kan zij concluderen dat staten en instellingen juist niet de beslissende factoren waren in het tot stand komen van identiteit in de Kivu.

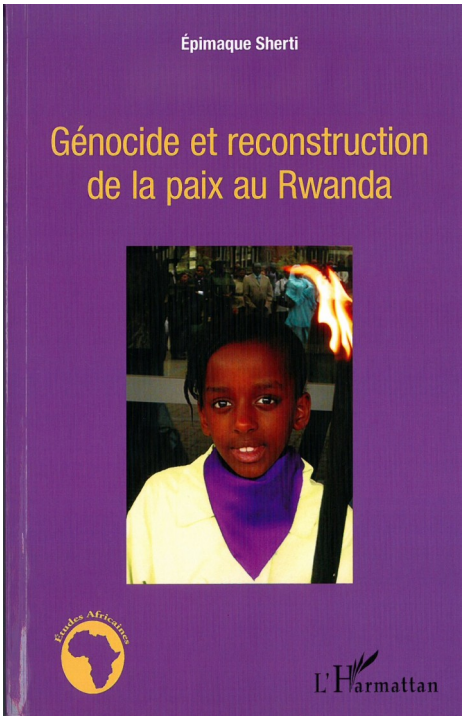

Épimaque Sherti, *Génocide et reconstruction de la paix au Rwanda,* Paris, L'Harmattan, 2014.

Zal Rwanda, na het aangerichte bloedbad, duurzaam de vrede herwinnen of stevent het af op zijn vernietiging ? Dit is de vraag die aan de basis ligt van deze studie en de rode draad die de auteur in zijn onderzoek heeft gevolgd. De doelstelling ervan was een theoretisch instrument op te stellen dat kan dienen bij de psychologische interventie van de sociale spelers die te maken hebben met de heropbouw van de vrede in Rwanda.
Het boek leunt aan bij de door de regering gelanceerde leuze "*NDI UMUNYARWANDA"* (ik ben Rwandees) met de bedoeling bij te dragen tot het overstijgen van de verdeeldheid onder de Rwandezen. Het gaat terug naar de bron waar Gahutu en Gatutsi vreedzaam samenleefden. Het contrast tussen de strikte naleving van het verbod te doden in de tijd van de stichters en de banalisering van de misdaad door de huidige generaties kan niet groter zijn.

Ook al hebben de aanhangers van de rassenkunde van Hamburg een verantwoordelijkheid in de ontwrichting van de Rwandese maatschappij, toch toont de analyse van de redevoeringen van iemand als Jean-Baptiste Rwasibo en van Léon Mugesera aan dat de Rwandezen zelf ook een deel van de verantwoordelijkheid dragen in de Rwandese hel. De analyse van de open brief van Jean-Gualbert Rumiya aan Léon Mugesera toont ook aan dat er nog Rwandezen zijn die de eenheid en de vrede van het land nastreven. Volgens het polemologische principe "Als je vrede wil, ken de oorlog" hebben de Rwandezen er alles bij te winnen door na te denken over het onheil dat over hen neer is gekomen om ervoor te zorgen dat zoiets nooit meer zou gebeuren.

Épimaque Sherti is dokter in sociologie (polemologie). Hij heeft het priesterambt uitgeoefend in Rwanda en in België. Heeft onderwezen in België en was directeur van onderzoek, documentatie en verspreiding bij de Nationale Commissie ter bestrijding van de genocide in Rwanda van 2009 tot 2013.

FRANÇOIS-XAVIER NSHOGOZA, *Rwanda 1994-2014 – L'église et la société dans la tourmente face au génocide (essai de sociothérapie), L'Harmattan Italia, 2014*

Commentaar: Jean-Pierre Roobrouck

Dit zoveelste boek over de genocide in Rwanda in 1994, is niet zomaar een herhaling van wat tot nog toe over dit onderwerp te lezen was. Het gaat veel dieper dan de meeste andere, niet alleen in het zoeken naar de oorzaken, maar vooral in het formuleren van een sociotherapie voor de opbouw van een nieuw land waarin de relaties tussen groepen terug harmonieus kunnen tot stand komen.
Door velen werd de kerk gestigmatiseerd als zou zij bijgedragen hebben tot het bestendigen van de verdeeldheid van het land. Sommigen zijn zelfs van mening dat ze de etnische tegenstelling zou hebben gecreëerd in een land waar vroeger enkel Rwandezen in goed buurtschap woonden, maar bovendien dat ze hetzij passief hetzij rechtstreeks aan de genocide heeft meegewerkt. Aldus werden de basissen vernield waarop de kerk stoelde op het ogenblik dat de Afrikaanse synode, voor de pastorale eenheid, koos voor de uitbouw van een "familiekerk" die alle etnocentrisme en alle buitenmatig particularisme op het continent zou uitsluiten. Dit boek dat bijzonder goed geschreven is, analyseert grondig de Rwandese samenleving zonder iemand te beschuldigen, maar toont tegelijk dat de wortels van het conflict wel in de eigen geschiedenis en cultuur te vinden zijn, ook al zijn er externe oorzaken die het conflict hebben versterkt.

De analyses zijn telkens gebaseerd op wetenschappelijke uitgangspunten van gezaghebbende auteurs zodat het boek zeer verrijkend is maar tegelijk ook de nodige aandacht vraagt om het goed te begrijpen. De auteur vertrekt van het zintuiglijk waarneembare om te gaan naar wat met het verstand kenbaar is, van de opinie naar de waarheid. Zijn bedoeling is de realiteit van het maatschappelijk fenomeen te vatten.

Aangezien de genocide geen kerkelijke crisis is maar een maatschappelijke crisis, is het normaal dat de sociotherapie die wordt voorgesteld de Rwandese maatschappij in haar geheel bekijkt. En als priester benadert de auteur ook zeer fijnzinnig de verantwoordelijkheid zowel van de katholieke hiërarchie in zijn land, als de opleiding in de seminaries, de cohabitatie van de religieuzen in de parochies en de rol van de priester op het terrein. Ook de verdeling van de financiële middelen komt daarbij kijken, de samenwerking in groepsverband, de aandacht voor de rechtvaardigheid op alle mogelijke vlakken, zoals bijvoorbeeld de armoedebestrijding. Kortom dit zeer christelijk geïnspireerde boek is bijzonder open en doet het beste verhopen voor de toekomst van het land als de religieuze leiders zich de hierin uiteengezette doctrine eigen maken.

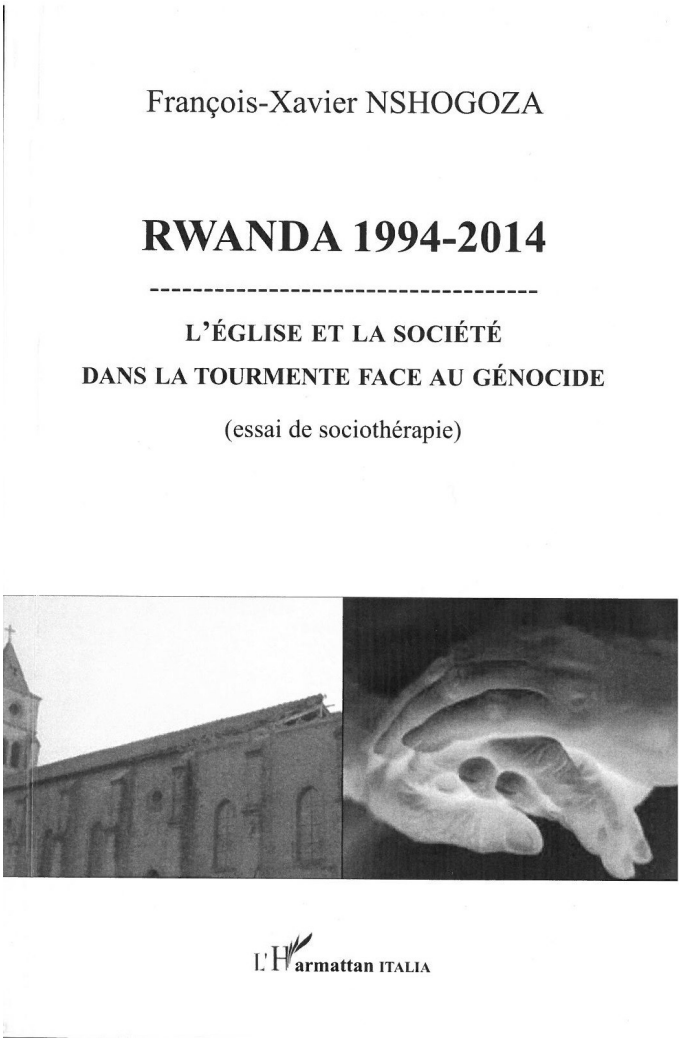

François-Xavier NSHOGOZA is een Rwandese priester, dokter in theologie, licentiaat in sociologie. In 1994, was hij seminarist tijdens de genocide van de Tutsi's. In 1996 werd hij priester gewijd en nam in zijn diocees deel aan de heropbouw van zijn land, verdeeld door de etnische conflicten. In 2003, zette hij zijn studies voort in Italië.
Op de kaft : de kerk en de kathedraal van Kabgayi in Rwanda (toen beschadigd)

Hiernaast: Foto van François-Xavier NSHOGOZA (op de achterflap van het boek, Foto's: L'Harmattan)

BERICHT AAN DE LEZERS—AVIS AUX LECTEURS

UMUBANO Nieuwsbrief verschijnt tweemaal per jaar. U kunt hem downloaden van het internet.

Redactiecomité: Jeannick Vangansbeke, Lorrie Vandeginste, Bert Sagaert en Jean-Pierre Roobrouck. Foto's: Umubano, tenzij anders vermeld. Verantwoordelijke uitgever: Jean-Pierre Roobrouck.

E-mail: Jean-Pierre.Roobrouck@telenet.be
De inhoud van de gepubliceerde artikels geeft niet noodzakelijk de opinie weer van de Vlaams-Rwandese Vereniging Umubano vzw.
Les articles n'engagent que leurs auteurs.

WORD LID VAN UMUBANO

In overeenstemming met onze statuten, moet wie lid wenst te worden van onze VZW een aanvraag richten tot het bestuur en jaarlijks lidgeld betalen.

U kunt lid worden door **€ 20** over te schrijven op de rekening nr.
IBAN: BE79 0682 4065 7633
BIC: GKCCBEBB
met vermelding AANVRAAG LIDMAATSCHAP. Vul ook uw NAAM, VOORNAAM en ADRES in.

Vanaf een gift van € 100 wordt u **erelid** en dan wordt uw naam toegevoegd aan de lijst van de ereleden op onze website: **www.umubano.be**

Inhoud - Sommaire

Woord Vooraf – Editorial, p.p. 2-3
Ontwikkelingssamenwerking - Coopération au développement:
- Vestiging van jonge boeren in District Rulindo – sector Kisaro, Rwanda, door Gerard Moerman, projectleider, bestuurslid VRV UMUBANO vzw, pp. 4-6
- Bijenteelt: een rendabele activiteit die bijdraagt tot de vermindering van de armoede in Rwanda (Ervaring van Ardi), door Musabimana Patrice, Uitvoerend Secretaris a.i. pp. 7-10
- Samenwerking van Rwandese partners: het voorbeeld van Pandamu en Duterimbere, door Linziziki Damien, Coördinator Zuid, pp. 11-12

Info
Inleefreis Rwanda, georganseerd door het Davidsfonds, onder begeleiding van Wim Moens, p. 13
Cultuur — Culture
De animatiefilm in Rwanda De pionier Maurice Nkundimana, Interview door Dr. Guido Convents, Voorzitter Afrika Filmfestival, pp. 14-15
In Memoriam
Hommage aan Guido Huysmans, p. 16
Publicaties — Publications
Laure Coret, ed. *Rwanda 1994-2004: des faits, des mots, des oeuvres*, Paris: l'Harmattan, 2005, p. 17
Steven Van Wolputte ed.: *'Borderlands and Frontiers in Africa',* Berlin: LIT verlag, 2013, p. 17
Épimaque Sherti, *Génocide et reconstruction de la paix au Rwanda,* Paris, L'Harmattan, 2014., pp. 17-18
François-Xavier Nshogoza, *Rwanda 1994-2014 – L'église et la société dans la tourmente face au génocide (essai de sociothérapie),* L'Harmattan Italia, 2014, pp. 18-19

Foto: : **KISARO — nieuwe landweg en kinderen, blij met de vooruitgang van het project**, zie pp. 4-6

www.umubano.be